

& mediatae, non immediatae; vel id est hoc dixit, quia sonatim est etiam subiectum soni, non tantum efficiens. Patet etiam veritas primi dicti in lib. de sensu, & sensu cum enim pectus successione per se producuntur, prius pervenient ad medium, quam ad potentiam propter motum localem, à quo dependent, ut notat Scot. Quod deinde ait Ariot, intelligi debet in hoc sensu, scilicet quod multi audiunt eundem sonum numero, qui primo producitur, sed non per sensibile immediatum idem numero, scilicet per eandem speciem numero, quia est alia species propinquus, alia in remoto, ita Tatar super hunc locum, & has species incollext Ariot dum dixit unumquemque sentire per quodam motus, & passiones primi soni. Ad aliam rationem dicimus etiam in situ multitudinem objectorum, impedit distinctorum singulorum cogitationem, non quia species sint inter se incompatibilis, sed quia pluribus intentus minor est ad singula sensus, idem de auditu dicendum.

147 Quinto supposito, quod species diffundantur usque ad auditum per medium, dubitari adhuc potest, quodnam sit medium aptum ad recipiendas species audibles. Hurtad. disp. 17. feb. 3. docet solum aerem esse medium receptivum specierum soni, Aver. qu. 54. feb. 6. Complut. disp. 11. qu. 4. Ruv. tract. de aud. qu. 4. non solum aerem, sed etiam aquam flatum medium specierum, estque communis cum Ariot. 2. de An. 79. & 4. de hist. anim. c. 8. Ariaga disp. 4. num. 42. & disp. 5. feb. 3. subfeb. 3. non tantum ignem aerem, & aquam, sed etiam alia solid corpora statuit pro subiecto.

148 Hec ultima opinio est fatis probabilis, ostenditurque pluribus exemplis; nam de aqua, etiam si non admittetur medium aptum ad caudandum sonum realem, adhuc poterit in se recipere species soni, nam pices in aqua (re)spites audiunt & statim ad ima confingunt, hinc vocatores silentium inducunt ad tantum in pectinatione, alii pices ad vocem hominis accurrunt, ut precepit de delphinis fertur; & Plin. lib. 10. c. 70. de plicis Cœ faris narrat quod pices ibi existentes propriis nominibus vocatos statim accurrabant, (quod tamen aliquid fabulos habet) & ne dicatur cum Hart. fugere ad aspectum hominum, non ad vocem, hoc idem experiri, cum aqua est turbida, & quando homines non videntur. Natantes sub aqua referunt sonos audire, licet ab Hart. hoc negetur, sed huius natantes sunt judices. In fluminibus sentitus sonus caudatus à lapidibus, quos secum detinet aqua in profundo, (quod exemplum probat etiam aquam esse medium soni secundum eam) acutus est, quodnamque in reflexione sonum realiter reflecat? Qui docent aerem in gyrum moveri usque ad auditum, volunt aerem impingendo in oblaculum retrocedere usque ad auditum, & novam auditionem cauare. Non autem ad conqueuerter dicta ponimus reflexionem non esse soni realis, nec necessario aeris agitatio, tali iparum speciemur evenit in vita, cum hoc tamen de crimine, quod in vita, quia species dependent in aer, & conservari ab objecto, non actio reflexa, nisi adhuc permaneat actio recta, unde radius reflexus preponit in eius semper radium rectum, & idem objectum ambo representant, quia ab eodem tenet at pices soni, quia non dependent tam exacte in conservari ab objecto, nec diu conservantur, & una producitur ab alia, potest sentitus sonus recta reflexa, abique ex quod adit actio reflexa, quam si proprieatum apponatur, non tamen trahi applicata; familiari sonus percussiois parvus, ut rectus interior sequitur, in alio cubiculo illi parvus, vel rectus correspondens, quam ubi sit, quae omnia indicant, non solum species soni, sed etiam ipsum sonum recipi in solidis corporibus.

Respondent in his corporibus reperiuntur poros plenos, per quos diffunduntur species. Attamen, ut recte advertit Ariot, illi porti non necessarij per omnes partes se occurrit, ut munquam in partem solidam immittant, immo rari sunt, qui ex una extremitate ad aliam perveniant, ergo necessarij species per solidum transire debent, ut quia hi non salvant, cur sonus per exitum in alia extremitate, & non proprieatum & percussiois locum, nam licet dentur in magna multitudine, nisi ponatur species in folio recipi, remissus ibi sentitus propter impedimentum medi. Accedit, quod fluvio congelato vix dantur ponit in glacie, & tamen sentitus sonus aquae subiectus devenit.

149 Dices, aqua aurum imposita, seu capite in aqua demerso impedit auditum, id est efficit quodlibet corpus crassum, & durum interiectum inter potentiam, & objectum, nam vitrum, quia nullus, vel raros pores admittit, impedit terat alterum auditum, digitus aurum apertos idem caufat, ratio est, quia sicut diaphanitas, & opacitas medi sunt causa perfectioris, & imperfectoris visionis, sic crassitas, vel tenuitas eius se habet in ordine ad auditum. Hinc Ariot. 2. de An. 76. medium auditus ponit aeri, & olfactus vero aeren, & aquam; & text. 8a. sonatim definit per effe motu aeris, sicut color est motuum percipiunt. Ref. hoc argumento solum probari crassitatem medi aliqualiter, non totaliter impedit auditum, quod concedimus, & docet Ariot. cit. quia in illis casibus adhuc sentitur aliquis sonus; tum quia licet aqua effet medium improportionatum respectu hominum, quoniam sua frigiditate, & humiditate laederet organum, & tamen respectu piscium, quoniam est locus naturaliter conservatur; ad rationem posse negari omnimodo paritas, & hoc quia se ostendit experiri, quae nobis dat intelligere naturas rerum, & proprietates. Ad Ariot, dicimus signale medium principale auditum, qui est aer, & per hoc definit sonatim felicit in ordine ad perfectissimum sonum, qui potest fieri; & quantus aer sit etiam medium principale olfactus, tamen specialius pertinet ad auditum, quam ad olfactum, tum quia in multorum sentientia aer est tempera necessarius ad productionem soni realis, ut diximus num. 123, tum quia tempore aliquatenus intervenit, saltem proprie organum, non sic in olfactu.

150 Sexto, de fono interno dicendum est fieri immediatae in ipso aere innato, quod duplicit contingere potest, vel propter concursum nostrum humoris, ex cum ex nimia humiditate, & frigiditate deinceps in aribus humorum copia causans tintinnum quendam, & veluti fibulum; secundum, potest evoire abique concursu alieni humoris, quod explicat Ariot. 2. de An. 84, quia aer innatus in illis cavitatis suis, aut labyrinthi, vel cochlearum moverat proprio motu, vel ex concurso spirituum vel à propria natura cauato ad conformatio nem, unde cauato sonum quendam tenemus, quem experimus praecipue, cum digitur ari apponamus, nam tunc precluditur via sonis externis, ne ingrediantur, & spiritibus internis, ne effluant, sed in aere interno permaneant. Ex quo decidi potest dubium illud, num sonus in aere interno sit signum bonae, vel pravae dispositionis organismi; si enim loquamur de primo soni, est signum indispositionis, si de secundo, signum optimum temperamentum auditus, ut detectum innotescit, & quod invenimus, non quia species soni, sed quia pluribus intentus minor est ad singula sensus, idem de auditu dicendum.

151 Quinto supposito, quod species diffundantur usque ad auditum per medium, dubitari adhuc potest, quodnam sit medium aptum ad recipiendas species audibles. Hurtad. disp. 17. feb. 3. docet solum aerem esse medium receptivum specierum soni, Aver. qu. 54. feb. 6. Complut. disp. 11. qu. 4. Ruv. tract. de aud. qu. 4. non solum aerem, sed etiam aquam flatum medium specierum, estque communis cum Ariot. 2. de An. 79. & 4. de hist. anim. c. 8. Ariaga disp. 4. num. 42. & disp. 5. feb. 3. subfeb. 3. non tantum ignem aerem, & aquam, sed etiam alia solid corpora statuit pro subiecto.

152 Hec ultima opinio est fatis probabilis, ostenditurque pluribus exemplis; nam de aqua, etiam si non admittetur medium aptum ad caudandum sonum realem, adhuc poterit in se recipere species soni, nam pices in aqua (re)spites audiunt & statim ad ima confingunt, hinc vocatores silentium inducunt ad tantum in pectinatione, alii pices ad vocem hominis accurrunt, ut precepit de delphinis fertur; & Plin. lib. 10. c. 70. de plicis Cœ faris narrat quod pices ibi existentes propriis nominibus vocatos statim accurrabant, (quod tamen aliquid fabulos habet) & ne dicatur cum Hart. fugere ad aspectum hominum, non ad vocem, hoc idem experiri, cum aqua est turbida, & quando homines non videntur. Natantes sub aqua referunt sonos audire, licet ab Hart. hoc negetur, sed huius natantes sunt judices. In fluminibus sentitus sonus caudatus à lapidibus, quos secum detinet aqua in profundo, (quod exemplum probat etiam aquam esse medium soni secundum eam) acutus est, quodnamque in reflexione sonum realiter reflecat? Qui docent aerem in gyrum moveri usque ad auditum, volunt aerem impingendo in oblaculum retrocedere usque ad auditum, & novam auditionem cauare. Non autem ad conqueuerter dicta ponimus reflexionem non esse soni realis, nec necessario aeris agitatio, tali iparum speciemur evenit in vita, cum hoc tamen de crimine, quod in vita, quia species dependent in aer, & conservari ab objecto, non actio reflexa, nisi adhuc permaneat actio recta, unde radius reflexus preponit in eius semper radium rectum, & idem objectum ambo representant, quia ab eodem tenet at pices soni, quia non dependent tam exacte in conservari ab objecto, nec diu conservantur, & una producitur ab alia, potest sentitus sonus recta reflexa, abique ex quod adit actio reflexa, quam si proprieatum apponatur, non tamen trahi applicata; familiari sonus percussiois parvus, ut rectus interior sequitur, in alio cubiculo illi parvus, vel rectus correspondens, quam ubi sit, quae omnia indicant, non solum species soni, sed etiam ipsum sonum recipi in solidis corporibus.

Respondent in his corporibus reperiuntur poros plenos, per quos diffunduntur species. Attamen, ut recte advertit Ariot, illi porti non necessarij per omnes partes se occurrit, ut munquam in partem solidam immittant, immo rari sunt, qui ex una extremitate ad aliam perveniant, ergo necessarij species per solidum transire debent, ut quia hi non salvant, cur sonus per exitum in alia extremitate, & non proprieatum & percussiois locum, nam licet dentur in magna multitudine, nisi ponatur species in folio recipi, remissus ibi sentitus propter impedimentum medi. Accedit, quod fluvio congelato vix dantur ponit in glacie, & tamen sentitus sonus aquae subiectus devenit.

153 Sicut sentitus, qui est quedam potentia sensitiva perceptiva odoris, non omnia gaudent animalia, quia enim motu progressivo non mouentur, sed affixa certis locis semper permanent, nul lum habent vestigium olfactus; inter se mouentia progressivo motu

QUÆSTIO IV.

De sensu olfactus.

154 Sicut sentitus, qui est quedam potentia sensitiva perceptiva odoris, non omnia gaudent animalia, quia enim motu progressivo non mouentur, sed affixa certis locis semper permanent, nul lum habent vestigium olfactus; inter se mouentia progressivo motu

quædam etiam hoc sensu privata videntur, ut quidam vermes, licet quis cibos determinatos querant, ut comedant, aliquando indicunt hujus tenus innuant; in quibus sicut & in ceteris non respirantibus incertum est fenestrum, & organum, ut notat Ariot. 2. de part. anim. c. 16. ut respirantia nato utuntur ad odorandum, natus enim inferit tum respirationi, magis namque naribus, quam ore respiramus, & quidem longe salubris, ut testatur Medicus, tum pulchritudini, tum ad purgandum cerebrum, & ad olfaciendum; quibusdam animalibus ut elephanti nasus officium manum præstat, non enim carpeunt cibos, & oris admodum.

155 Natus itaque prout dicit quod aggrégatum ex omnibus partibus inferientibus olfactu, dividitur in partes internas, & exter nas, natus secundum partes exteriores dividitur in partem olefam, & partem aquam, quæ est superior, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiratione inquit ad cor, per illam expurgatur cerebrum, & deferuntur odores. Deinde in fumitate natrū reperuntur duo parva tubercula mammillari similitudine, quæ id est dicuntur, & cartilaginea, quæ est inferior quam fornit, cooperiens duos foramina inter se cartilagine quadratum sensum, quæ nares appellant, quæ foramina in duas vias dividunt, unam deducentem ad cerebrum, & alteram ad finem palatum, & ad guttur, per istam transit in respiration

intensior sit causa odoris; & hoc non semper requiritur, vel intelligitur de predominio quoad cautionem; quantum una prima qualitas ex sua natura est magis causativa aliquis secunda qualitas, quam sua contraria, sive intensior illa, sive remissior, & in hoc sensu vel universaler verum, odorem provenientem ex predominio facit, saperem ex predominio humiditatem; unde quia eadem pars habet utramque qualitatem, idcirco poterit simul esse laporum, & odorata; non negamus tamen intensiōnēm primae qualitatis multum conferre ad intensiōnēm secundae qualitatis ab illa dependentis. Per intensiōnēm tamen, quod ut

359. Hæc qualitas odoris diffundi solet per medium, quod ut docet Aris. de An. 97. & 4. de hist. animal. cap. 8. est aer, & aqua, de aere patet, nam quæ respirant, non nisi per inspirationem, & attractionem aeris olfactum; similiter de aqua, nam pices in aqua olfactum; unde quodam cibis odorotus occurrit, ut plicatores experunt quantum, & referunt Comis. hic, & tamea in aqua non existit, flatim enim furevit eulorum, sub nomine aqua comprehendendatur alia corpora fluida; non tamen aqua est medium aptum pro animalibus respirantibus, sicut enim aqua impedit respirationem, quæ est illis necessaria ad olfactendum, ita quoque impedit olfactum. Alia corpora solida non videntur idonea ad defensandos odores, nisi sint valde porosa, vel siluatae habeant, per quas possit aer pertransire, & hoc quia sic solent experientia. Dubium tamen est, quæ pacto odor per hæc medium diffundatur, an secundum effereale, an secundum esse intentionale, vel secundum utrumque.

Negant species sensibiles, negant quoque odorem diffundi secundum esse intentionale, quibus ex recentioribus adhaerent Hirt. dipl. 12. de An. fct. 1. & Arriga dipl. 4. fct. 1. sublect. 5. unde afferunt odorem a reodorifica diffunditique ad potentiam secundum esse realis, quod duplicitur explicari folet, vel quod folet multiplicetur per realem productionem in medio, sicut folet multiplicatur calor, & frigus; vel non per productionem, sed per quandam exhalationem, ex qua calor Solis, vel ambientis resolvendo res odoriferas attenuatione quadam exhalit ab illis quoddam licias exhalationes subtiles, que sunt odoris subiectum, ipsumque utque ad potentiam deferant. Alii ex opposito negant odorem diffundi per medium secundum esse realis, sed tantum secundum esse intentionale. Alii autem adhuc admittunt, & multipliciter realiter explicant, vel in primo, vel in secundo leui, aut in utroque horum nomina reperies apud Ravium, Averfam, & Complutum his. Pro refutatione.

160. *Dicimus* primum probabilis esse odorem multiplicari in medium realiter, non per realem productionem, sed per evaporationem; Quadam primam partem haec conclusio suaderi potest primum ex communicatione qualitatis secundae, quae non videtur univoco ad ipsa, & alterius similis productiva, ut inductione confare potest; & maximè convincit illos, qui species admittunt in coloribus, nam illi odore potest se realiter usque ad potentiam multiplicare per medium idem dici posset de colore. Tum quia odor est qualitas pendentia a temperamento primarium qualitatum, ergo in subiecto, cui inhaeret, hoc temperamento explicit, & specialiter quod siccum predominatur, ergo medium, quale est aer, & aqua, non est idoneum subiectu pro odore, nam in ipsis non adiunt omnes primæ qualitates attemperare, sed prædominatio ficiuntur, cum aliquali calore. Neque dicas, aliumplum eter verum de odore primum prodotto, & sequivocè a primis qualitatibus, non de odore secundario producendo, & univoco ab alio odore. Non valet, quia si isti odores sunt eidem ratione, eisdem dispositiones petunt in subiecto. Tum quia elementa pura dicil possunt habere omnium secundarium qualitatibus, ut coloris, saporis, &c. dummodo ab aliis qualitatibus eisdem rationibus productuar, quod non admittitur. Dices, falso in mixtis potest odor univoco multiplicari, in his enim adeo temperamento primarium Hoc est varians, & fine fundato alterare, quia si adiut in mixtis hoc temperamento, repperitur etiam odor correspondens, tū quia si odore est talis naturæ, cùcumque comparatur, talis erit: & tandem quia omnia salvantur ab aliis tali multiplicatione reali, ut dicimus. Secunda pars, quod multiplicetur per evaporationem, patet experientia, nam res odoriferæ aliud odorum evaporatione evanescunt, & absumuntur, unde res odoratæ incensio facilius percipitur, quia igne excitatur fumus, & exhalatio, ut patet in thure, & aliis similibus fusifumigis. Addidimus in concul. i. probabilibus, quia rationibus ad duos non satis firmiter oppugnatur contraria sententia, maiorem tamen habent probabilitatem.

traria tententia, majorem tamen habent probabilitatem.
161 Dicimus 2d, ad olfactum necessariam, ete multiplicitionem
odoris secundum esse intentionale, seu per species sensibiles. Colligit
ex Sto: in lib: de An. q. 4 & probari solet, quia odor fentitur in
locis admodum remotis, nam dicuntur vultures ad quingenta mil-
lia odorem cadaverum percipere, quod de aquilis esset afferitur:
Sed hoc parum urgeat, quia pulveres Montis Aethnæ, & Vefuvii ven-
torum vi ad talem iactum sufficiunt delates referuntur historici, & tamen
graviores, & craffiores sunt iuncti ipsius exhalationibus, quanto ergo magis
exhalatio supponit calu, quem tenuis sibi poterit ad loca valde remoto-
rum deferriri impulsu ventorum, & maximè exhalationes in magna co-
pia existant, puta exhalationes cadaverum emitantissimæ, et loco, ubi
multa hominum milia sunt. Quia Melius probari potest, quia exha-

ationes non reperiuntur in quolibet pando medi, & aliter in animali ex his eris exsisterit, & tamen in quolibet pando sive perceptu odor, ergo cum ibi non reperiatur odor ex dictis conclud. praecedit, species odoris. Tum quia experientia, cum sit tenuissime fabulante, si evaporant aperio aere, ut plurimum fumum feruntur, nisi in vento alibi deferrentur. & facta non se immersa in aqua, quia his efficit motus violentius, qui nequit ab intrinsecis fieri, sed caulin exponit extremitates, que in praesentibus non affiguntur; videmus res odoreferas in aere constitutas percipi a picibus sub aquis existentes, ut patet de crocodili, qui ad odores carnarium in arboribus data operari a picatoribus appositorum ex aquis emergunt, ergo & C. Tū quia multa: res odoreferas non evaporant, ergo aliis in his requirunt specieris multiplicatio, ant patet, quia ex continua evaporatione caudat non solum diminutio, sed etiam consumptio, & putredine rei odoriferis, at multa aromata, quamvis inde acuta, diu retinent odorem. Nec juvabit dicere cum Complut. pale hanc evaporationem continuo fieri, & longo tempore absconsumptione rei odoriferis, quia est valde tenus, & lubricans. Non valit, nam & odor perceptus ei acutissimus, & ingens, & empellus diuturnum, unde exigua exhalatio non erit insufficiens. Tum quia debetur apparere progrclus temporis notabilitas variatio.

165. Hisrationibus sufficienter ostendunt necessest pecuniam, quando exhalatio ad organum non pervenit, & iupponendo, quod odor non sit alterius iudicem rationis produtivus. Ceterum ut universaliter fit conclusio probari debet oculum non nisi medis speciebus fieri posse, etiam quando exhalatio organum pertinet; quod tamen est difficultas; nam quod aliqui objectum etiam praesentis potest, in esse reali non posse illam immediatim immutare, quia sensibili pupula supra fenum non facit senationem; negatur ad adversariis flumipum, nec probatur, nisi auctoritate Aris, quae el negatur universaliter esse veram, vel gloriatur, ut videbimus q.

Quod illi addunt, objectum non posse propter fui materialitatem concurrend ad cognitionem, quae spiritualis est, id est rei requiriunt species, et illi immaterialis. Recreat Aliaga, hac tantum esse verba ad terrendum, & sine fundamento alerta, nam cum objectum, quamvis crassum, potest esse causa totalis speciei, et ubi tubulari, cur nequit immediatim cum potentia, si est debili approximatione, concurrend ad sui cognitionem et vel maxime, potest cum intellectu separato immediatim concurrend ad sui intuitivam cognitionem, ut dicimus dispeq. sicut tamen est vere spiritualis, & immaterialis, ergo multo magis poterit concurrend ad cognitionem sensitivam, quae revera materialis est, & ipsum spiritualis similitudinari, & comparativè dicitur. Alii prouant, quia exhalatio cum organo fumus in superficie tangunt, unde non posset percipi odor, nisi qui in superficie existit, objectum enim debet intime uniri potentie. Sed respondere possent, vel quod odor in exhalatione existens produceret alium in potentia, & si objectum efficiat in unitum potentiam, vel quod sufficiat contactus ille, ut possint objectum sui cognitionem producere, & hoc est intima praesentia, quae requiriatur inter objectum, & potentiam, non major. Hoc tamen difficultas non est specialis de olfactu, sed communis ienitudo gaudii, & talium, ita differunt usque ad q.

166. Contra specialis objec. quod odor se realiter multiplicet; nam Aris. 2. de An. 127. ut medium felicitatem pati ab odore, et redoleat, ut redolere sit habere in se odorem; unde comparationem facit cum lono, & claram est, aerem realiter in te recipere fumum; Quod etiam appetere experientia, nam parum aqueo odoriferum manibus tangamus, manus nostra etiam lotabundus redolent, quod est, signum realis productionis novi odoris; item odor in aere dum feniatur, at species latime cefant. Ref. Aris. logii de paffione intentionalis, non realis, nec facit comparationem cum aere acte subiectante fumum, sed intentionaliter immutato a fono. Ad illas experientias dicimus, totum aquam odoriferam percipi ex permixtione perfecta, & ex productione speciem in reliquis partibus aquæ; manus nostra redolent ex contactu rei odoriferi, quia in poris aqua vaporum remanent, quoniam aqua sunt maxime adherentes, nec faciliter lotione tolluntur; et ex redolere, vel proper exhalationes in illis existentes, vel proper species remanentes, quae non excede pendunt in fieri, & conservari ab odore, ut de speciebus foni diximus.

167. Secundum, quod fieri per olfactus has per evaporationem exhalationem usque ad organum pertinendum; Tum quia odores plerumque cerebrum confortant; adeo ut Aris lib. de sensu, & sensu p. 5. dixerit, eos infinitus a natura ad cerebrum temperandum; et contra multi validē nocent, quae expariunt inquietum, nisi sicut ratione exhalationis. Tum 2. quoties odorari volumus, atrahimus aeren, & respiracione exhalationem ilium odoriferam ad organum transmittimus. Tum 3. adverto vento fante non possumt percipi odoros maximam distantiam, ergo signum est exhalatione percipi, que tunc a vento in ateriam parte propellitur. Tum 4. si heret per species, percepimus odores latime quia in infausti producentur, & quocunque tempore, & tamei olladur fit cum aliqua nota, & in hyeme, quia proper frigus contriturgat corporum odoriferorum porti, & impedit evaporationem, non habet percipimus odores. Tum 5. si per species heret, certè percepimus distantiam objectus ut patet in

auditu, & visu, at hoc non experimur, imò semper percipimus odorem, ut praesentem. Tum 6. species sensibus contrarium sunt compitibilis in eodem organo, & quælibet proprium obiectum repræsentat, at si in aliqua aula effent duas corpora diversimodis redolentia, non percepimus diffinire illius odores, sed potius quandam medium ex illis integratum, ergo olfactus non fit per species, sed potius per vapores, qui adhuc invicem permixti concurrent ad effectum medium.

givis firmiter affixa, & radicata, numero sunt triginta duo, ut plurimum, quorum molares viginti ad conterendum cibum, incisores octo, canini quatuor, sunt; magis aperte ad incindendum cibum. Lingua in medio resedit; et pars carnea, rara, & laxa spongea inflata, stabilitatem tanquam balæ ad radicem quodam obole datum, circundatur tenui tunica, que etiam toti ore et communis, confitat novem mucilosis motu interversibus; habet duos nervos ferè ab occipite, & spinali medullæ exertos, quorum unus crastor, & durior, & lin-

165 Rep. ad t. odorem ad præflare, non quatenus supponit accidente, sed pro odore dapiro vaporē, qui alias qualitates habet annexas proficuas, vel noxiās cibro, & quia sūp̄ius olfactus per attractiōnem huiusmodi vaporis. Quidam etiam concedunt species intentionales, eo quia sunt etiam realis entitatis, posse retributum alterare. Ad hac respirationem esse necessariam ad olfactum, jam diximus, & hac respiratione quandoḡ attrahimur exhalationes, quandoq̄ aerem speciebus informatum. Ad 3. est ad op̄atum, quia si loa evaporatione tereti olfactū, totaliter imprimatur, in parte vento adferua, quia nulla exhalatio diffundere adversus ventum, cum igitur aliquis percipiat odor, sequitur herediēre species; verum odor non multum remittit proprieatim species, & exhalationes à vento in contraria partē impelluntur, idcirco fortius, & remotius illa parte percipi odor. Ad 4. non possunt statim percipi odores, tum quia ut plurimum præcedit evaporationē, quae fit in tempore; tum quia praerequisitum est, ut respirationē, tum quia si quidam iuncta species illa diffunduntur in instanti, sed in tempore, quia nec in instanti appetatur corpus odoriferum, sed in tempore, nec fuscus lemnis venit à contrarieitate, sed quandoḡ, ab importunitate agentis non tentis concrētum efficit in esse totum simul. Qod additur de frē implemento olfactū, dicimus hoc tantum concludere ad perpliendos odores requiri aliquem calorem, ratio est, quia sicut frē retinatur ipsum odorem, ita quoq̄ habebat vires, ne possint perficere concurrendi ad olfactū, ut evenientius in colore, qui species perfectiores, vel imperfectories, juxta perfectionem, vel infectionem luminis. Ad 5. sicut species odoris non tam efficaciter representant objectum, nisi sit propinquum, ita nec, fatis difficiens representare dilatantem obiectū, quia ut plurimum presentant ab exhalationibus, que non multum ab organo diffant suō modo representant quoc̄ distanciam, quatenus magis, vel minus intencit representant. Ad 6. sicut dictum est, corpus odoriferum non multum ad diffans immittere species, idēcum; in catu commixti ad invicem vapores illos, & unum odorem medium constitutus, qui à specie quidam media representabitur. Hęc dum argumenta reddunt opinionem opositum probabilem.

Q U A E S T I O V

De sensu Gustu

G *Ufum esse fenum diciturum specie à taſta, innuimus quod i. & rationalibiliter quidem, nam licet bi duos fenus convenient, tum qua obiectum debet realiter uniri cum fenoſorio externo in utroq; ſcileſt laſor in eis reali cum lingua, & calor cum carne, tum qua in utroq; potiū illum volatipſ obſervatur, attingam ei magnis diſcrem, nam primò diſcreunt obiectis formibus, à quibus ſunt ſpecificari potentiæ, obiectum enim quia uilis laſor, qui eis qualitas ſeunda, tactus vero obiectum fuit prime qualitates. Secundo, diſcreunt in modo percepienti, quia gulfus percipit uolum obiectum temperum humido, non ſic tactus; Tertiò, diſcreunt organo, gulfus enim est in una parte corporis ſcile lingua, tacuſell per totum corpus diſtufus; Quartò diſcrepent fine, nam tactus vertinet ad corpus forinſecus, gulfus ad conſervandum corpus inutus. Tum qua pollunt separari, nam laſor accidit, ut in infirmitate quod amittatur gulfus in lingua, tactus incoluſi permanent. Et quamvis Arift. de An. I. loquens de objeto gulfus diſcas gulfabile effe tangibile quoddam; & 2. de An. 6. ac fenu, & fenu. c. 2. alerat gulfum effe tactum quendam; hoc tamen intelligi debet de tactu non in rigore quatenus eti fenus ab aliis conditionibus proprii obiecti perceptivis, fed communiter, ut ſignificat ſenſum indigentis obiectio contiguo, ut poſſit illud percepere, & ab eo; medio extero, quo patet ei quid commune ad gulfum, & taſtum; vel in teligi debet materialiter, & concomitant, non formaliter.*

et concomitante, non formata.

16. Convenit fenus illi omnibus animalibus, inquit Arift. 2. de A. 12. & lib. 5. 6. & de fenu. & fenu. c. i.e. quia quodlibet animal potenter habet nutritivum, alimentorum, indigeat, ut substantier, gulis autem interire percepient alimenta. Verum non est hoc intelligentissimum absolute voluntaria, sed tamen de animalibus non semper in perfectis; sunt enim quecumque animalia adeo imperfetta, ut nihil præter sensum tactus, & motum quendam dilatationis, & refractionis videantur habere communio cum ceteris animalibus, in effigie autem corporis ad naturam plantarum accedunt, tali sunt, quæ Zoophyti, vel plantanimalia appellari conlueverunt, & omnia que vel faxis, vel araxis, vel limo adhuc resurgent, sicut Holothuriæ, Stella marina, Pulmo marinus, Urtice, spongeæ &c. non uideat a radibus vindent fumere alimentum; ut plantæ, & in istis non uolunt Arift. vides. 1. 7. & 2. 3. lib. 7. 6. & de cr. vides.

17. Species aporiæ à Cominbr. Ad. a. 1. c. 1. art. 2. o. eo emer-
tire ut alimentum, eleq; objectum appetitus, qui reperitur in fame, propter primum habet laporem ab humitate precipue provenientem, & proper fecundum habet calorem, & siccitatem in sensu explicato jam diph. 8. de Gen. n. 74. quare non est sub eadem ratione obie-
cione gulus, & famis. Ad 2. id provenient propter diversum tempera-
mentum potentia festinativa, imo & ipsorum animalium, unde vi-
deamus etiam, quod eidem genio alter sapit clavis agrotis, quam bene
de habent, id; quia lingua alinis, atq; aliis humoribus abundat.

17. Species aporiæ à Cominbr. Ad. a. 1. c. 1. art. 2. o. eo emer-
tirunt, felicitate Dulcis, ut in melle, ficibus, & filimibus inventur;
Amarus, ut in abyintho, felle; Pinguis, ut in butyro, lade; Saltus in
fale, aqua maris; Acer, ut in pipere, allio; Acerbus, i.e. Pon-
ticus, five Sticticus, ut in fructibus immaturis; Acidus, ut in
oleis; & Acidus, ut in aeto; quæ species alii nominibus ab ali-

an. 7. &c. 23. et lib. 3.6. & de l'omo, & v.g. c.z.
168 Organum gustus-reidit in ore; os dictum totum illud spatium quod deducit labis usq; ad imas fauces interjacet, in quo dentes, lingua palatum, & gurgulio reidit. Dentes summa omnia durissima, intus cara venulis, & nervis predita

ab Arist. ponuntur Dulcē, & Amarum, eo quia consideravit sapores in ordine ad gulfum, modo inter fapores dulcis habet maximam cum gustu convenientiam, amarus maximam disconvenientiam; à Galeno vero, & Platone ponuntur sapores acerbus, & acutus, ex qui consideratur sapores in ordine ad temperatorem, quæ confluuntur, quo pacto dulcis, & amarus non sunt extrema, dulcis enim confequitur ex temperamento calido, & humidio, amarus ex vehementi calore, & siccitate, quæ combinationes inter se non maximè distant; at hæ consideratio accidentialis est, quia cum eodem temperamento aliquando inventur diversitas saporum, & cum diversitate temperamentorum identitas savorum, idcirco prior consideratio ei penes effectualia, & magis certa.

173 Ceterum an fapor moveat potentiam aliquo mediante tam
modio extero, vel interno, & an moveat immediate, vel
modio speciebus, dicentes q. feq. Cendam enim est diffinire cum tam
solum hic est not. quod adhuc ut fapor moveat potentiam gu-
statiavim ad fui senfationem, ut plurimum prius debet illam im-
mutare immutatio reali quad primas qualitates: cui nequit
exerceri fons gustus fine tatu, & maxime quad humiditatem,
qui derivaatur fapor, ut notat Arist. 2. de An. 104. tunc enim
pertinet gustari fapor, quando ebo succus quidam extra-
bitus, quo imbibitur lingua; & quoniam cibus quando; vel
defecus, & durus, ut posse talis humor extrahi, providit natura
de saliva, qui humectat cibus, & organum, unde quanto lingua

Q U A E S T I O VI

De sensu Tacitus.

Sensu talibus, qui et omnium imperfectorum, & maxime materialis, et etiam omnium communissimus, nullum enim animal reperitur, quod hoc sensu non pollet, ut notavit Aris. a. de An. 27. & lib. 3. tex. 6. unde ex tactu potissimum dignoscimus vivens esse sensivitatem, & plantis differe. hinc etiam animalibus infimo distinctione comparetur. sicut Zoophyta, & plantaniacae ratiis est, quia est maxime necessariitas ad sustinendam vitam, nam ut ait Scot. dicit. 3. *S. Contra f. foliis tachis per se conveniens, & disconveniens naturae, ut pollunt animalia se defendere a contrariais extirficiis corruptiviis; qua ratione per totum corpus diffunduntur, de hoc ligatur fides, videbimus primus fenestrum, quodnam sit, & quæquopex sit illæ sensu, deinde obiectum ipsius, & modum declarabitus, quo exercetur.*

ARTICULUS I

Quoniam sit organum, & quoniam sit tactus

Circa primam partem articuli not. quod nequit esse difficultas de partibus, illis, que anima sensitiva, sed quantum secundum non informatur, ut sunt ova, nam organum sensuum debet in se talen animam recipere, sed datum de partibus corporis sensitivis, quarum aliae sunt caro, cutis, cartilago, & similia, aliæ sunt nervi per totum corpus diffusi, quibus spiritus animales communicant membris a cerebro, partes primi generis modo sub nomine carnis comprehenduntur. Omnis in praesenti opinione Thomist. in sua paraphrasi cap. 39. & 40. & Simp. fil. super tex. 116. ponentem organum tactus solummodo in corde, ex hoc quod Arift. pluribus in locis, ut in lib. de sensu, & sensil. cap. 2. & z. de part. anim. cap. 10. sensum tactus, immo & gressus docet sedem habere in corde. Hoc namq; fallit eum, nam non essent hi sensus externi, fed interni; tunc quia aliae partes corporis videntur sensum tactus habere, ut dicimus. Ne Arift. sive huius opinio, ut videbimus, & folium ibi volui afferre radicum horum sensuum esse cor, quia putavimus nervos a corde, non a cerebro derivari, sicut cum posuit nervos a corpore, in

Prima igitur opinio extrema ponit fenestrum tadius, in quibusdum nervis ut corpus ad modum cuiusdam res tristis diffusis, sicut videtur in foliis arborum; ita Comment. 2. de An. com.; 6. Gal. 1. de usu partium cap. 16. Fernel. lib. de facultate animae c. 6. Vefalib. 17. Alb. 2. de An. trac. 3. c. 11. *Id. gud. super text. r. 8. Tand. qu. 29. Bannes p. 1. qu. 28. art. 3. dub. et alii tract. Complut. dipl. p. 1. Joh. de S. h. 5. art. 5. & ali quibusdam easdem sententiam videtur sequi. Scutus in lib. de An. q. 9. ubi Cavelinus in adnot. & Regentes Particulares 2. de An. q. 2. in q. 4. collater. Secunda extrema in folia carne flatum fenestrum tadius, citantur Aver. lib. de fenus. & fenil. Provenzalis p. 2. de fenibus s. i. Alex. 2. de An. de tadiis. Philop. ad text. x. 24. & ali. Media fenta utrumque extremam amplectitur, etsive communis apud recentiores, ut Comrib. Ruy. Dandilins de An. c. 1. Averl. q. 5. fcl. 1. Statuta lib. 3. de An. 27. Hurt. dipl. 17. fed. 3. Arriaga dipl. 5. led. I. subfct. 5. Moril. dipl. 9. 13.*

176 Dicimus non solum nervos, sed etiam cutem, carnem, &c. illae sensoria talus, ita tamen quod caro a nervis dependeat. Hac conclusio videtur docteriā Doctore cit. quamvis enim in corpore, ratiōne dicat caro esse medium talus, nervos esse organū, ratiōne respelendo ad tertium, quod est ratiōne, sensatio talus fit in aliqua parte, ubi, non in ipsis nervis, inquit quod, *ubique*, *ut talus in ipsis*, *ut et nervis in ratione organū, non autem in sensib*, quod sit *ibi* *nervus formaliter in qualibet parte carnis*; sed sufficiat, quod sit *juste*, vel prop̄ realiter, *vel virtualliter*. Et sic est in qualibet parte virtualliter, quia virtute nostra vel prop̄ existentes qualibet pars proposita sensib

adversarii afferunt nervos abesse carne non esse sensiorum, nec sensationem efficiere, ex quo humectari debent à carne. Ad ultimum nervos confidatos secundum temperamentum inanum, quia sunt frigidi & seci, minus apti sunt ad sensationem, & hoc volunt illi afferre Ariat. attamen quoniam calefunt, & humectant tum à spiritibus, tum à carne, acquirunt temperamentum idoneum ad tactum.

Nec solum sensus corporis, sed etiam sensus spirituum vel

180 Circa 2. partem difficiatissima proposito, an tacitus sit unus, vel multiplex in specie, et ubi opinio, quod sicut materialiter, feo quod organum sit tacitus unus specie, attemen quod principium formale, quod est sensitiva potentia, si multiplex, vel secundum numerum contrarietatum inter primas qualitates, quo pectus sensus tacitus effet duplex, vel secundum numerum contrarietatum aliarum tangibilium qualitatum secundarium, ut enim dicimus ar. seq. objectum tacitus non solum fuit quantum primas qualitates, sed aliae etiam secundae, ut molles, & durities, aperturas, & lenitas, &c. ita ut cuique contrarietatis propria sensitiva potentia correspondet ita Ca. Aegy. Tand. Apoll. Themist. Avic. Alb. Cardan. apud Ruyvum tract. de tacitu q. 6 item Flander. & Javel. apud Joan. de S. Th. q. 5 & 6. Regentes Parisienses, de An. q. 2. in 4. collat. qui omnes multiplicant tacitum plus, vel minus; immo ipse Doctor in lib. de An. q. 1. duplicitem ponit tacitu pro duplicitate contrarietatis primorum qualitatibus, & sequitur Cavelius ibid. Opponita opinio, quod unicas specie sit huiusmodi sensus, et communior apud recentiores. At Joan. de Mag. & Tatar. his distinguunt de tacitu, quod potest tripliciter fumi, vel pro organo, vel pro potentia anima, & his duobus modis ait esse unica species, tertio lumen pro duplicitate qualitativa, secundum quam organum disponitur ad recipiendum species sensibiles, & in hoc fuen inquit esse duplum, quia alia est duplicitate pro receptione calidi, & frigidi, & alia pro receptione feci, & humidi.

¶ Et procedens, dicimus esse duplum rationem, quia tenuis tacitus proper suam communem, & universalitatem est ubique per totum corpus diffusus, ideoque est cum aliis sensibus compollibilis; at duo lensus tacitus in eodem organo sunt superflui, quia unius sufficit erga omnem tangibilem qualitatem, sicut una potentia viuis, quamvis color, & lux sit duo objecta, nam convenient in una ratione vivibilis qualitatis.

ARTICULUS II.

Objectum, medium, & modus sensationis tacitus explicantur.

184 Qualitas tangibilis, quae est adaequatum objectum potentiae tactice, ab Arif. 2. de gen. 8. in septem contrarietates dividitur, scilicet in calidum, & frigidum, humidum, & secum grave, & leve, durum, & molle, lubricum, & aridum, alperum, & tene, clarum, & tenue. Prime duas contrarietates iam fuerint explicatae duplice. De gen. dum de primis qualitatibus differimus, grave, & leve de claravimus dupl. id est Coelo, huc autem fentimus, quando attollendo vel iustinendo illa aliquem impulsionis nobis imprimit, unde si lapides in terra exirentem tangimus, non percipimus illius gravitatem. Durum est, quod divisioni reficit, mole, quod facit cedel divisioni;

181 Dicimus sénium tactus esse unum species specificissima; hæc conclusio colligitur ex Scot. ad 3. q. 3 ad 3. ubi ait, quod ex determinato numero potentiarum colligi debet determinatus numerus organorum, actionum, & objectorum, ergo & converso ex determinato numero organorum colligi debet determinatus numerus potentiarum, sed organum tactus est unum, & non plura pro diversitate contrariarum qualitatum, eadem enim parte corporis sensibus calorem, & fuscitatem, vel qualitates oppositas, ergo unica est potentia tactiva, non species multiplicata. Ex quo deducitur ratio pro conclusione, nam organum tactus est unum, ut diximus, potentia sensitiva non est quid ab anima realiter distinguitur, & ad summum folum formaliter differt, & respectu unius determinanti organi unita potentia, & unica formalitas afiguratur, non duplex, sicut naturaliter unum corpus ab una forma informatur, non a pluribus similis, si forma fuit disparata, ergo non dantur plures potencies animæ informantæ idem organum. Tum quia non sunt multiplicata entia sine necessitate, nulla autem necessitas urget multiplicandi has potentias, ut patet ex solutione objectionum. Quid autem Joan. de Mag. & Tatar. de multiplicatione qualitatium, non obstat, loquimur enim non de potentia sensitiva subtilitati, non accepte, sed de potentia tactiva, in qua hoc fuit potest.

exponit Scopus in lib. de An. n. 1, ut ipse fecit ex explicati in respond. ad 2. dum aut. quod in eodem *tertia* nra est *alia qualitas*, secundum quam *est* *diferentia humidi*, & *siccii*, & *alii*, secundum quam *est* *diferentia frigidi*, & *calidi*; ecce quod non loquitur de potentia sensitiva subfuntionali; tum quia locus ex 2. sent. est maioris authoritatis apud nos; tum quia in 1. Met. & 2. n. 10. ex hoc, quod tacitus percepit duas contrarieitates, dubitative inferte esse duplum fenestrum.

182 Contra argumentum ex Arifil. 2. de An. 107, & 182 ubi ex professio-
movet hoc dubium, & refolvet plures fenestr. probatque quia una
potentia sensitiva est unius contrarieitates perceptiva, ut patet induc-
tione, at tacitus est perceptivus phurium contrarieationis calidi, &
frigid., humidi, & siccii, duri, & molles, doloris & voluntatis, famis, &
sitis, ergo &c. Nec valit, air Arifil. quod cuiam oculis percipit plures
contraries colores, auditus plures contrarieitates vocis; nam hanc om-
nius 3. Medio tatus, supposita distinctione medi, in extermum,
& internum, quam adduximus. 3. prima opinio suffinet ad tacitum
temper per le requiri medium extermum scilicet aeren. vel aquam,
aut aliud corporum humidum, & si hoc medium non adficeret, nulla fieret
fenestratio tatus. Secunda opinio Averr. 2. de An. com. 113 & seq. Egidius Tand.
quaest. 20. Ita secunda opinio Averr. medium extermum possumus exigere in ta-
tu corporum solidorum, non fluidorum; ita quia si suffinet, corpora
dura non posse immediatè fertangere, de quo evinimus disp. 2. de Ce-
lo quaest. 6. in dub. appendice. Tertia opinio aliter hoc medium extermum
nam per se non requiri, sed fulnum internum, ita qui docent carnem
non esse fenestrum tatus, sed medium internum; inq. & qui dicunt carnem
esse fenestrum tatus, diff. sint, eo quia aliqui suffinet numerum
quam obiectum carnem applicantur fieri illa parte carnis secundum
quam fit contadus, haec enim inferitur medium, sed alia proximi-

nia convenient in unica ratione generica felicit calos, foni, &c. at
tangibiles qualitates nequeunt reduci ad unam generican, alter pri-
mae qualitates non efflent quatuor. Accedit ratio Scoto, nequit eadem
sensitiva potentia simul habere duos ad sensum perfectissimos, quia unus
per se diffusus ad eum fibi totam virtutem potentie in illa actu, at si
haberet simili actu alium, non esset reflecitus primi ad amittendam virtus
potentie, & sic actu illi esse adaequatus, & simili non efflesset ta-
ctus potest haberet simili actu perfectissimos, quia precipit aqua-
simul ut frigidam & humidam, & non per unum adim, quia objecta
sunt diffracta, & species diffricta, ergo non est tactus una potentia.
Confirm adhuc, quia idem organum materialiter est perfectibile a
duabus potentis anima, ergo ex unitate organi corporei non recte in-
fertur unitas potentie, ant prob, nam eadem lingua, & nervi, ino-
quodlibet organum alterius sensitiva potentie est etiam organum ta-
ctus, hui enim per totum corpus diffunditur.

18 Ref. Arifil solum dubitative locutu, non affirmativa, ut patet
quoniam ita est, quod cum amittere medium, tunc aliis proximi-
mum, tunc se habebit in organo.

19 Dicendum per actum claudendum medium neque externum, sed
quod internum per se requiri, sed tantum quandoque per accidentem in-
tervenire, ita communis, & haberetur a Scoto qu. 3 de An. & 8. Met-
u. 3, in fine addit. Prob. primo de modo extero, nam aer, & quod
corporis fluens immediate non tangit, & si manus esset in aqua,
vel igne, non posset mediare aer, qui in quoque cafu violenter ex-
fluit, & feliciter corrumpente agitur. Neque dicas, animal, dum
est in elemento communali, non patet illi non recte nutrit, nec inten-
nalter, quia locus conaturalis est filium locum secundum qualita-
tes, & si alteratur tunc intervenerint nova corpora, per que posset
locus agere in locummutatio, & sentiri. Non valet, quia non est in loco
naturali, adhuc potest illi in loco, factum si ab extrinsecis alteratur,
sic patet acalferetur vel a sole, vel ab igne in hypocaloris, tunc fan-
tasticis, sicut est hydrocephalus.

¹⁶³ Reip. Attib. solitum dubitare loqui, non allitterare, ut patet
ponderari texture, & nihil refovere; imo in t. x. 28. nobis fauet,
diximus in expositione, nec ratio dubitandi aliquid urgat, nam elo-
omnes illæ qualitates quo ad esse reale non videantur ad unam gene-
ricam reduci, tamen in eis sensibili possum unicariovi sub ratione
tangibili qualitatibus, quatenus omnes eodem modo immutant sensum
taclus, sub qua ratione generica potest repertiri una prima contrarie-
tas immundior sensum convenienter, vel diffinientem, ut collig-
tur ex Scot. 3. dist. 15. §. *Contra ffa.*, vel alio modo; quod additur de
dolore, & voluptate dicimus infra diuinam de illis patibulosis agens,
inquirendo praecipue subiectum, *ipfam*, an sit potius cognitiva,
tit calor aere abilis exterior medio, in hac enim alteratione nullum
corpus intervenit. Deinde quod etiam in tauri duri corporis non
opus est exteriormodo, patet ex dictis disp. cit. de Cœloiby fusè ostend-
imus duo corpora dura immediate se tangere; quod multo magis est
asterendum in tenui taclus, ubi tempore intervenient unum corpus molle,
quod est caro.

meningibus cerebri proveniente. Vel fieri fenestratione in parte proximiori, non in parte, quia fit contacit. Vel tandem deindeut nervo non fieri fenestratione propter carentiam medi. Sed ita; responfiones sunt proorsus voluntariae, prima enim nihil valit, quia quanto nervus non est carne denudatus, tunice illa non se habent ut medium, fed us organum. Aril, enim foliam carnem pro medio tuta signavunt, ergo etiam quando aquila fine carne, erunt organum tactus, non medium, patet conl. quod per se convenit aliqui, quoconque extrinsecus remoto tempore convenient. Secunda est magis voluntaria, nam illa sensorum tactus est recipere species, & simul cum illis elicere fenestrationem, eile folum medium est pro re parte tantum species, illaque sensibilia communicare, non elicere actum, si ergo pars nervi, vel canalis tanta habeat ex virtute cauenda fenestrationem, jam talem virtutem exercitat, quando est tactus, cum sit agens naturale. Tandem tercia responfio non nisi experientia potest validè impugnari; accedit, quod nulla ratio iacet in contrarium.

188 *Tertiū*, quod per accidens quandoque sensus tactus admittat medium exterrum, patet experientia, nam ut ait Aris. 2. de An. 109.ii super digitos extenderetur aliqua pellicula, adhuc fenestrarū corpus tangibile; item si aer, vel aqua mediat res, ut si manus se tangenter in aqua, perciperint qualitates tangibles mediante aqua, in qua tanquam in medio extero recipiuntur species; similiter si accedamus propè ignem, sentimus calorem ignis, non folum aeris, qui minor est, unde si removere ignis, non amplius sentiremus tam intensum calorem, & tamen mediæ aer: percullo in clypeo fenestrarū clypeato; debet tamen hoc medium esse capax primarum qualitatium, & præcipue molle, & non excedens molis. Rationes in opifum, vel luctuare tunc diph. cit. de Cœlo, vel in dñis tunc hic, tum ar. præficiē diluuntur. Ex quibus etiam patet, quid dicendum sit de sensu.

gulus.
189. Circa modum, quo exercetur haec tactus sensatio, aliqua dubia examinanda erunt; Primum est, num adhuc ut percipiat qualitas tangibilis quantum, quod existat ipso organo, vel sit ab illo separata, & solum contigua, quod sub aliis sensib. scilicet etiam proponi; at scilicet qualitas, quae tactu percipitur, sit illa, qua est in organo, aut in objecto tangibili, vel utraque. Prima opinio extrema affirmat foliam qualitatem existentem in organo percipi a tactu. Secunda docet foliam qualitatem objecti sentiri, nullo modo qualitatem organo inexistente, ita Joan. de S. Thomas q. 7. ar. 7. Suarez lib. 3. de An. c. 26.

Ruvius tr. de factis 5. Alii mediani, quod utraque percipiat, fed
diffiniunt, nam Avera 9.1. fed. 3. i. loquendo de primis qualitatibus
activis (nam de secundis omnes concedunt percipi solum, que sunt
in objecto) admittit qualitatem objectum simpliciter sentiri, distinguens
tamen de qualitatibus organi, nam si sunt in temperamento connotatae,
aliter non percipi, si excedunt, tunc cognosci. Cavelius super
v. 2. de An. & Compl. disp. 14. qu. i. ait qualitates organi non percipi
ab ea parte, in qua reperiuntur, fed a parte propinqua. Tol. 3. de An.
q. 2. & Valde lib. 2. controv. Medic. c. penit. fulm. qualitatibus obiectis
percipi dependere a qualitate organi, ut huc polunt fine illa con-
gnoscere, non tamen est contra

190 Dicimus qualitatem obiecti per se percipi à tactu, non per qualitatem organi, de hac tamen est dubium, an percipitur. Prima pars exprelse habetur a Scoto 3.d. 15 ar. & 4.d. 4.q.3. ubi docet obiectum non solum immutare realiter sensum tactus, sed etiam intentionalem, quod est sensum percipere ipsius qualitates. Et probat à intentione, quandoque manu fermentum intensiore calorem, quam sit calor inextremis manu, ergo tunc sentitur calor ignis v.g. non calor manus,

anexitius manu, ergo tunc sentitur calor ignis v. n. non calor manus, con- patet, prob. ant. si quis manum frigidissimam habens appro- ximat illam igni, tunc in manu vellemus sentiunt dolor cau- latus, non quidem a calore existente in manu, h. enim est effugias proper frigoris impedimentum, ergo a calore ignis per actionem intentionalem, ergo quod tunc ibi sentitur est qualitas ignis; idem evenit, dum manus proprie igne sentiuntur: percipiunt enim tunc maximes calor, qui amplius non sentiuntur animo igne, & tamen calor in manu ab igne productus non flatue evanescit per alientiam ignis. Ex qua sequitur contra Tol. non ideum qualitatem obiecti sentiri a fenu, quia sentitur qualitas in organo ab obiecto producita, quasi quoniam qualitas obiecti medietas, & tanquam per effectum percipiatur, sed ex i.e. & immediate. Tum quia ait Doctor, possunt habere actiones obiecti separari, potest enim ignis v. g. arte faltem de potentia absoluta De intentionaliter causando sensitioinem in potentia, non realiter producendo calorem, quod esse probabilius afferre in futurum in damnatis poli iudicatis fuisse ostendit in 4. cit. & q. 4. de An. Tum quia id maxime confundit de aliis qualitatibus non activis, ut durticie, molitie, &c. vere enim quae in obiecto existunt, percipiuntur.

19. Quod autem sit dubium de qualibus organo inherenteribus (logitur de primis actibus) luaderi potest, quia non adhuc rationes fatis convincentes; hinc ex Scoto nihil certum habemus, nam in q. cit. de Anvidate ad partem affirmativam inclinare, & quamvis in Cavello explicetur, quod debeat; in ellig. parte propinquis illi, cui qualitas inheret, haec tamen expicitio voluntaria est; at in 3. & 4. cit. videtur supponere colum objectum immutare potentiam intentionalem, & caulem dolorem, de qualitate organo nunquam loquuntur. Probabilior tamen videtur pars negativa, quia idem experimur in aliis fenibus, quorum nolle est perceptivus qualitatis illi inherenter, sic lingua non percipit proprium saporem, fove inanum, fove adventitium, quinam tactus ipsius non percipit propriam duritatem, vel mollicitatem, aliter percutientem, vel lenitatem, etiam si excedant gradum connotatalem, ergo neque primas qualitates excedentes proprium temperamentum. Tum quia tempore featurentur qualitates illas, & nostrum tempera-

mentum, & continua sensatio talus semper efficiens contra experientiam; Neque dicas propero constitutendum non experiri, nam posse ista confundit, vel propter sonum aut infirmitatem interrupit. Hoc aliqui probant axillam illo sensibili possum supra sensum non facere sensationem; que ratio est in sufficiens ut videbimus q[ui]cque. Melius ostendit posset a fine, quia natura talium animalibus concegit, ut possint deuovere, convenientia profecti, quare sensus talus ex sui natura videatur perceptivus retinum extra, sed qualitatum objecti, non scipto existentium, has enim nequit deuovere vel profecti, qui, nisi ut ab objecto caulantur.

192 Dices, fabricantates calorem febrem per totum corpus fenant diffusum, & si quis propè Solem exiferet, perciperet vehementer calorem, non Solis, quia caret calore formali, ergo in seipso existente. Tum qua qualitas inexistens organo est per te sensibilis, debet organo approximata, in eo compenetrata; ergo principialis sentiri debet. Tum si ignis v.g. non producere calorem in manu, nunquam sentiretur, ergo calor ignis non nisi medio calore in manu producere percipitur. Tum 4. latenter calor existens in una parte pollet aliam immutare respectu cuius se habebit ut objectum. Tum 5. velociter currens descendens si retinet se in cursu, sentit repugnantes impetus in se existentes, ergo etiam poterit sentiri proprius calor.

Hæc ratione concordem redduntur fieri problemata: dicimus tamen

Haec rationes opifitatem reddit fatis probabilem; dicimus tamen ad primum fabricantes sentire calorem sanguinis, & spirituum, ac humorum, qui per totum corpus diffunduntur, & se habent ad modum objecti, cum realiter ab organo diffingantur; idem de existente prole Soplem dicendum. Ad 2. dicunt qualitatem organi in effe rei esse illi magis unitam, non in effe sensibili, ac hoc enim requirit distinctio (subiectior proportionis ratione) allatas; tunc quia sensatio fit per species, quae transeunt natura sunt produci. Ad 3. volum probat dependentiam naturalem unius actionis ab alia, quod scilicet non possit agere intentionale, nisi prius agat realiter immutando potentiam non tamen identitatem actionis, quia cum actione reali remissa stat actio intentionalis intensa, ut offendimus cum Scoto; hinc etsq; actio intentionalis non fit in instanti, quia dependet a reali, quae est inveniticia: Ad 4. patet n. 2.8. & seqq; Ad 5. dicimus non valere partitum, quia impedit illi effectionem, quae debet a propria gravitate producitur, idque te habeat ut qualitas exuberans, qua ratione mediata dicitur propria gravitas proper reficiuntur.

193 Secundò dubitatur, num adhuc in qualitatibus tangibiliis percipiatur, debet excedere in gradu qualitatibus organi, seu in fenu ratiibus percipias solum excellentias, & experianas qualitatibus tangibiliis, an etiam gradus æquales, & remissiores; cum enim organum tactus fit corpus quoddam mixtum, necessariò debet in fe contine- primas qualitates, & qua ad illas confequentur, ut sunt aliae secundariae qualitates tangibili, puta durities, molitutes, alperitas, lenitatis, &c. qua debent in organo reperi in eis temperato, ut alias qualitates sentire possit; idcirco queritur; num si lapis v. g. effet æquæ calidus, ac manus, vel remissior, calor illæ lapidis percipere a manu, an necessariò debet excedere calorem manus in gradu, qui excelsus ab Arist. vocatur experiania, & excellencia; & porci moveri queffio tam de activis qualitatibus, & primis, quam de aliis secundis non advis.

Prima extrema opinio affirmat tacitum percipere qualitatem in quo-
cunque gradu five intensiori, five remissiori, five aequali, five fit prima,
five secunda. Altera extrema solum concedit percipere, quo ad gradus
intensiores tam primarium, quam secundarium qualitatum, etque
communis apud recentiores. Tertia media hoc finitum solum de pri-
mis qualitatibus, non secundis; **Xa** Murcia 2. de An. disp. 10. qu.2.
et Averla qu.54. fed.14.

194 Dicimus, fenum tatus solum excellentes sentire primam
qualitatem, aliarum verò probabile est sentire omnem gradum,
five intensorem, five remissorem. Hæc conclusio quod
priam partem habetur à Socrate q.1. t. de An. d. princ. et que Arif.
2. de An. 11.8. soleat probari ex hoc, quod omnem recipiens debet esse
denudatum à natura recepti, ut colligatur ex Arif. cit. Sed quantum
valer hæc propositio, paretur ex dicendis. Itaque recte probari ne
quit, quam experientia ipsa; videmus enim nos manu intenſe calida
non percepere calorem remissiorum alterius feliciter aque, vel
lapidis, sed potius frigus aque superius calorem ejusdem, & si ob-
iectum est æquum calidum cum manu, nullum percipere calorem; ex
alia parte cognoscimus minorem molleitatem in obiecto, quam sit
molles manus; cognoscimus minorem gravitatem, ergo qualita-
tes prime non agnoscuntur, nisi secundum experientias, secundi-
us vero secundum quilibet gradum discernuntur.

Rcp. Complut. minorem molitatem solum cognoci per accidens, quatenus percipimus maiorem duritatem, quo pax cognoscimus etiam minorem calorem, quatenus agnoscimus intensius frigus. Ad id de gravitate dici posset, non sentiri propriè gravitatis, sed impulsum ab illa causatum.

195 Contra, experimentum res conflat, si extremitates diuorum digitorum se tangent, experiri aequaliter molitatem in ambabus, ergo si perceptum aequalitas harum qualitatium, poterit cognosci etiam remilio, eadem enim est ratio tam hic, quam ibi; Tum quia ex hoc, quod aequalis, vel major molitatis existat in manu, non idcirco impeditur, quin minor molitatis obiecti possit cauare sensus tangibili, ergo neque impediri debet illius sensuatio, ant prob. actio productiva speciemur et aequivoqua, non univoca, ut agens aequivoquum est talis natura, quod potest agere in simile, si subiectum est capax, ut ostendimus disp. 2 de Gen. q. 1, non sic agens

univocum; conf. prob. contra Cominbr. 2. de An. c. 11. q. 3. ar. 3. admittentes species causari à qualitate remissiori, non tamen inde recipiri, quia qualitates active (inquietus) non percipluntur, nisi prava real alteratione ; nam poterat per illas species est sufficienter constituta in actu primo , obiectum est prefaciens , potentia non distraicta , sed applicata , ergo pariter fensionem , alteratio enim illa realis non videtur requiri ex parte potentie , sed potius ex parte obiecti , ergo si non adest , potius qualitas non producit species , quam potentia speciebus informata non cauet cognitionem . Ex quibus etiam confirmatur exemplum de gravitate ; nam gravitas suo modo est à tacu cognoscibilis , falso mediate , & effectu , ergo fieri remissior , neque mediate cognosci debet ; neque posset impulsu causare , sicut ab adverfaris non admittit , qualitatibus remissiori per se species producere .

tum . Dicimus ergo admittendo proprium saporem in lingua , adhuc pofit omnes sapores fecundum quenlibet gradum cognosci , ea quia ut sapor fentientia , sufficit , quoquicve intentionale saporem , ad quam actionem nihil facit pavor lingue ; quia potes agens sequacum agere simile , ut diximus ; idem de odorato dicendum ; at qualitates tangibles primae , ut agant intentionalem , prius debent agere realiter , ut dictum est . Cur autem non ita eveniat in vita , & auditu , dicere polnusum hoc esse propter maiorem immaterialitatem , & perfectionem horum sensuum , qua ratione exigunt majorrem deparationem à conditionibus obiecti . Ad 3. dicimus proportionem illam ferè eandem esse cum illa , quod inter agens , & palam necessaria est diffinitudinem , vel quod simile non potest agere in simile , idcirco eodem modo exponenda , quomodo alia declaravimus dis. 7. de Gen. q. 1. ar. 1. videbis ; an autem ex hac proportione

tur; qualitate remunerare pone species producere. 196 Dices, ergo etiam qualitates actives, quia immittendit species aquivoce agentem, poterunt in omnibus families agere, & sic posse, vel aequaliter, qualitas fentiri, vel debet affligari ratio disparitatis; quis difficultatem potest adiuci, quod enim dicitur, qualitates actives in aliōne intentioī penderē ab actione reale, prius debet agere realiter, quam intentionaliter, quod videtur affectare Scot. 4. d. 4. q. 33. H. & quoniam simile, vel referens, neque agere actives, in aliōne, vel intentioī, hinc est, quod qualitas resiliat, vel aequaliter, neque species immittit.

tere in manum. Hac ratio est propter voluntaria, & petit principium, cur alive postquam alterationem praviam realem, non aliae, eo vel maxime, quod primae sunt majoris adibilitatis. Tum quia producio speciem fit in infantia, qui sit, statim ac corpora se tangunt, qui contactus, cum sit terminus ultimus motus localis, in instanti acquireatur, alteratio vero fit in tempore, ergo haec non praexigit necari ad productionem speciem, ita arguit Ruy-tract de tactu q. 4. Tum quia Scot. d. i. 5.9. *Contra ipsa*, & d. 4.4. q. 9. ait, has actiones separari posse, & unam esse fine alia; si etiam docet lib. de An.4.

Relp. rationem affigunt esse optimam, nec esse voluntariam, sed in ipa experientia fundatum; cur autem prius qualitates hanc praviam alterationem explicant, quamvis activiores.

159 Dices, ergo faltem qui caro tangit os, & se habet ut contiguum, semper deberemus sentire duritatem osi; similius lingua caro, si habet proprium saporem, deberemus immittere species in nervum, qui etiam fenestrum gustus ponitur, & sic semper experiri saporem linguas, quae omnia tantum falla. Relip. ad nos proper confutitudinem non experiri taliter sensitatem, non enim intercipi sensitio duritatem, sicut fenestrum saporis carnis linguas; Ad 2. dicimus, quod admitto saporem in lingua necessario negari debet fenestrum gustus eius nervum, sed foliam carnem linguis, nervum verò solum inferire ad deferendos spiritus vitales, sicut levitatem nervi optici ad fenestrum viitus; quod dicti nequit de fenorio radus, eo quia experiri tam carnes, quam nervos sentire. Per hoc naret ad arripum notum num. 202.

tates nunc præviān alterationē explicant, quiam vivit ad actiones, non aliæ, a priori nulla potest reddit ratio, quam propria ipsam natura, immo nec Angelus ipse potest aliter responderet, sicut nec aliud ratione possumus significare, cur v. g. color neque species producere, nisi prius illuminetur, ut homo sit diligivus, cuius ad tentationem praexigat contadum, &c. nisi cuiuslibet propriæ naturæ nobis per experimentum manifestata. Ad aliud dicimus ante contactum pœli objectum alterare organum alteratione reali, quia cum sit actio transiens, non explicit contactum, sed quia etiam in ipso instanti contactus agens in panum aliquod dividibile causat, ut diximus dipl. 2. de Gen. q. 4. quod sufficit, non enim alterius cum aliquibus actionem intentionalem, sed etiam in intentione, quia ut diximus, cum actione remilla reali fiat actio intensa intentionalis; sed tamen re, quod aliqua realis actio praedicta. Scotus vero vel logitum supernaliter, quod non necessariæ debent actiones inter alii in intentione, sed una remissior esse queat quam altera. In omn. Sodenius, de Gen. q. 4. 1. 1.

197 Sed adhuc objici potest tum ex Arif. 2. de An. 11. ubi postquam docuit tacitum solas experientias sentire , das exemplum tam de primis qualitatibus , quam de dure , & mollescere vel omnem qualitatem tangibili sensu possent fecundum omnes gradus , vel nulle . Tum 2. organum sensuum habet proprium faponem , ex ea quia est quid mixtum ex primis qualitatibus , ad quas inequivocabiliter faponem , qui collata secunda , & patet comedenti linguis animalium , & tamen lingua percipimus omnes fapores ; idem of odoratu dicendum , nam procelius mammillares , cum habeant proprium temperamentum , habent quoque proprium odorem , miliiomum agnoscimus omnem odorem , fecundum quilibet gradum . et res ideo de sensu tactu

201 Hac doctrina admisit negare deberemus linguan habere propriam saporem, & procelius mammilaris proprium odorem, nam recipit pupilla ocularis quoq[ue] est à natura infinita ad videndum namlibet colorum, & secundum quilibet gradus, idcirco ab easdem natura fuit illi concepsum temperamentum quoddam, cui nullus inequivocabilis color, sic dici poterit de lingua, quod fuerit ex altera temperatu, ut ex se nullum habeat saporem, nec organum officia saporem; & quamvis si linguan concomitans, gumentis peculialem saporem, hoc evenit, qua libet sit eadem caro viva, & mortua non tam idem temperamentum, sed in morte alteratur, si cut etiam in vita alterari poterit per admixtum humoris alieni, ut continet in fermentis. Quod si admitteret proprius saporis partus in carne linguis, dicendum erit organum esse folium carnem linguis, & galum nonnulli experientias percepisse. Nec mireris quod primas qualitates, de his igitur etiam locutussum in rebus diversi, & sicutum possunt gradum, & sequitur eiusmodum gradus.

subsequentes. Ad z. aliqui respondunt fenestrum solum non habent aporum formaliter ut organum est, sed folum materialiter, ut est corpus quoddam mixtum; Aliqui admittunt lingua omnes apores in quocunque gradu cognosci, quia apori ipsius proper confutatim non percipiunt, ex quia apori nulla fit passio. Prima responsio non satisfacit, ex quia apori nulla fit passio. Secunda responsio non satisfacit, quia lingua materialiter, quod eadem realis entitas habeat lingua aporem, nullum, quod eadem realis entitas habeat in eis aporem. Et quod omnia in eodem subiecto recipiantur, ut paratur curra. Secunda, nec etiam satisfacit, quia hinc conlectu posset interrumpi tum formo, tum duntus infirmitate, & conlectu reperata valitudine parus lingue posset percipi, tunc currit argumentum.

vel intensiori qualitate informato. Contra hoc est, quia sensus ex se petit determinatos gradus qualitatis, ut sub paucioribus neque reperi, ergo qualitas remissior his gradibus non erit per sensibilis, nam quod est per sensibile, requirit sensum potentem illud percipere, modo nullus sensus datur, qui posset percipere qualitatem illam remissam, quia nulla existere potest sub remissori. Tum 3. sensus externi non sunt praecisi, ergo quando calor ut otio immittit species in sensu calidam, ut quatuor manus non solum percipiet quatuor gradus caloris, et quibus exceditur sed etiam primum, & secundum, alter ab illis praefindet, ergo omnes, & singulos gradus percipi, non experientias tantum. Tum 3. sequeretur sensum tactus non posse percipere delectationem de proprio obiecto, sed tantum dolorem, propter, quia voluntas, & delectatio habent in perceptione obiecti proportionata potest, dolor in perceptione obiecti excedens proportionem illam, ergo si solas experientias agnoscit, solum dolorem habet de obiecto, nunquam delectationem.

203 Relp. ad 1. si teneat prima via, quod solum sentiantur experientias primarum qualitatium; patet responso, ut non possit qualitas remissa immittere species, quia scilicet nequit realiter agere; at supposita secunda via, dicimus ex se pollo speciem caeruleam, si organum non efficit impedimentum a simili qualitate, quod patet, quia si ab extrinseco temperamentum organi remittetur, statim qualitas illa producetur species; Ad id, quod additor, quod qualitas remissa temperamento minimo organi efficit proportiones, cum illius praefindet, ergo omnes, & singulos gradus percipi, non experientias tantum. Tum 3. sequeretur sensum tactus non posse percipere delectationem de proprio obiecto, sed tantum dolorem, propter, quia voluntas, & delectatio habent in perceptione obiecti proportionata potest, dolor in perceptione obiecti excedens proportionem illam, ergo si solas experientias agnoscit, solum dolorem habet de obiecto, nunquam delectationem.

204 Relp. ad 1. si teneat prima via, quod solum sentiantur experientias primarum qualitatium; patet responso, ut non possit qualitas remissa immittere species, quia scilicet nequit realiter agere; at supposita secunda via, dicimus ex se pollo speciem caeruleam, si organum non efficit impedimentum a simili qualitate, quod patet, quia si ab extrinseco temperamento organi remittetur, statim qualitas illa producetur species; Ad id, quod additor, quod qualitas remissa temperamento minimo organi efficit proportiones, cum illius praefindet, ergo omnes, & singulos gradus percipi, non experientias tantum. Tum 3. sequeretur sensum tactus non posse percipere delectationem de proprio obiecto, sed tantum dolorem, propter, quia voluntas, & delectatio habent in perceptione obiecti proportionata potest, dolor in perceptione obiecti excedens proportionem illam, ergo si solas experientias agnoscit, solum dolorem habet de obiecto, nunquam delectationem.

205 Tertio, principaliter quare solet, num obiectum tactus ad sentiationem concordat de obiecto gustus, & olfactus.

Vera, & communior sententia species quoque admittit in sensu tactus, & consequenter etiam in gustu, & olfactu; quia opinio quantum eo quod est communior, tanto est difficilioris probacionis, unde Doctor potius illam supponit, quam probet, ita in d. 4.4.3. & lib. de An. q.4. & 5. docet tamen Iulianus Arist. de An. 1.2. & Ien. Soler probatur, quia obiectum, cum sit nimis crassum, nequit immediate concordare ad sentiationem, que est immaterialior. Secundo, quia sensibile potest sensum tactum non facit sentiationem. Tertio, quia potentia est indeterminata ad plures causas producendas, ergo circa talen adum determinari debet ad obiecto, non sufficit autem extrema determinatio, per affinitatem, quia sic intrinsecus potentia est adhuc indeterminata, & consequenter non posse in actum exire, ergo requiritur species. Quarto, quia potentia vitales cognoscitive, non solum sunt activae, sed etiam passives, quia scilicet patiuntur ab obiectis, quod non est intelligentiam de actione aliqua reali, ergo intentionali, propter immaterialiun specierum; aliuscum probat, quia potentia vitales cognoscitive per hoc a vitalibus non cognoscitive distinguuntur, quod illa feruntur ad hanc obiectum, illa trahunt ad obiectum, quod est recipiens, per se obiectum per speciem. Quinto, quia cognitio illi quidam partus proveniens est, ut a similia, ab objecto, ut a viro, ergo sicut femina, non solum acti vel prolem concordat, sed prius patitur a viro recipiendo seme, ita potentia prius patitur ab obiecto recipiendo speciem, quia est in feminis objecto. Sexto, adus potentia est similitudo obiecti, ergo debet provenire a potentia in actu primo assimilata obiecto, quod nequit esse, nisi speciem in se recipere. Septimo, operatio vitalis de sua ratione formalis patet fieri a principio intrinseco, & fit intra idem principium, cum sit adiumentum, hoc autem principium non est sola potentia, sed etiam obiectum, ergo ante operationem haec duo intime sint debent ut unum quasi competentrum fiat principium, in quo residat operatione, hoc autem nequit fieri, nisi obiectum sit praefinis intime ipsi potentiae, & patet, quod minima per contactum non facit hanc unitatem principii, ergo necessaria species debet inesse potentiae. Haec sunt rationes principiales, quibus Doctores probant necessitatem specierum, vel in communione, vel sensibilius, adiutoria, que specialiter faciunt pro intelligibilius, de quibus dicitur q.4.4.1.

206 Sed certe nulla est his rationibus conclusio, vel sequitur demonstratio, quaeberit etiam in cognitione intuitiva intellectiva necessaria species intervenire, quod est fallum ostendendum dicitur, nulum obiectum sensibile immediate concordare ad sentiationem,

nem, sed mediata species dici solet vicaria, vices gerens, & semen, seu instrumentum obiecti. Accedit authoritas tot Philosopherum, tum veterum, tum recentiorum, que in re dubia magis settimanda est.

Contra potest argui, quia obiectum sensibile potest immediatè concurrere ad intellectuam intuitivam fui secundum nostram principia, & dicimus dicitur q.4.4.2. ergo multo magis poterit immediatè concurrere ad sentiationem, vel si adhuc requiratur species media, idem dicendum in cognitione intuitiva intellectiva, ut alter Smitsch. Tum 3. species requiritur ut vicaria obiecti, & ut supplet vel illius absentiam, aut improportionem, sed obiectum tunc negat, neque est improportionata potentia, ergo &c. Nec valet, quod dici obiectum esse praefinis in esse reali, non in esse intentionale: Non valet, quia est intentionaler praefinis est habere proportionata virtutem ad causandas intentionales sentiations, sed obiectum secundum propriam naturam habet talem virtutem, ergo si est praefinis secundum esse reali, etiam etiam praefinis secundum esse intentionale.

207 Quod autem non sit causa per se huius laesiorum, Probat, quia organum sensu laeditur, quatenus destruit proprium temperamentum primarum qualitatibus, sed nullum obiectum ut tale est destruivit primarum qualitatibus per se, & immediatè ergo &c. Major pater, min. prob. quia obiectum vel est conveniens, vel disconveniens sensui, si primum, confit non laedere organum, perfectio enim conatur, non destruit; si secundum, adhuc non opponitur per se, & immediatè primis qualitatibus, quia non destruit primarum qualitatibus per se, & immediatè non potest representare obiectum, nisi praefinis, at intelligibilis non pendet in conservari ad obiecto, etsq; indelebilis, quia ratione representare obiectum, vel praefinis, five abiles, & consequenter nequit concurrere ad intuitivam cognitionem, sed obiectum debet concurrere immediatè, species vero sensibilis potest concurrere, ut dicimus dicitur q.4.2. quod autem non detur species intelligibilis raptim transflentibus contra Smitsch dicitur q.4.4.2. Ad 2. species dicitur vicaria, & suppleri vices obiecti, non quatenus suppleri virtutem producunt, sed virtutem respectu sentiations, ita ut obiectum in vere habeat talitem vim, sed dictric vicaria, quia ipsa mediante obiectum dicitur concurrere ad sentiationem, & in hoc sensu posset concedi obiectum, quoniam potest contiguum, non est praefinis intentionaler potentia, quia in se non includit virtutem producendum intentionalem sentiationem, sed tantum speciem: hoc autem agnoscimus a posteriori, ut pater in probatione concl. Neque ex hoc, quod obiectum potest speciem caeruleam, sequitur pollo quoque concurrere ad sentiationem, sicut concurret species, ut notat Doct. cit. qui dolor destruit faltem indirectè connaturale temperamentum; vel quia propter sui excellentiam requirit maximum potentia applicationem, ad quam requiri maximum spiritum concursus, qui excelsivo calore alterant proprium organum temperamentum, & hoc forte voluerunt affectare authores prime lementia, & possunt haec opinione inter se conciliari.

208 Dices, manus congesta cum dolore calet, & tamen dolor est illi conveniens, ergo non solum obiectum disconveniens, sed etiam conveniens laedit sensum, & destruit. Rel. licet dolor sit tunc manu conveniens, modus tamen, quo introductus, est violentus, & cum pugna proprie frigidi sensum exilens, & hac ratione caufat dolorem. Dicentes etiam, tenebras in hoc sensu pollo per accidens laedit sensum, quatenus ad oculum existentem in tenebris nihil videntem nullus fit concursus spiritum, qui suo calore forent organum, & consequenter fit lazo ex nimia frigoris intenso, unde dñi inclusi in obscuris locis, qui reverteretur ad lucem, obsecrantur, & tamen maxima est lazo, quo provenit ab obiecto, quia in tenebris, ergo si illa per accidens, illa erit per se. Rel. laesione a tenebris caufat illa magis per accidens, tum quia ex recessu calor, tum quia tenebra non sunt entia positiva, at obiectum excellens & est causa concursum spiritum, & spiritus propria activitate agit in organum.

Secundo, quare solet, num sensibile possum supra sensum imprimat sentiations, & est ferme non de qualitate inherente organo, sed de adherente, seu in corpore contiguo sensui existente, ut cum manus tangit aquam. Prima opinio fatis communis apud Thomistas affirmativa, & universalis de omnibus externis sensibus. Ab hac propositione Suarez lib. 3. de An. c.2.7. & Comimbr. 2. de An. c.1. q.3. expicit Ruyvius, & tacitum: Ruyvius 3. de An. c.1. q.3. expicit etiam oculum. Tandem Scopus in lib. de An. q.4. quem sequuntur Tol. 3. de An. 1.0. q.2. & Averia q. 34. agendo de medio singularium tenuium expicit quaque auditum, & solum vitum art per se indigere medio ad videndum obiectum, maximine colorum.

209 Haec sententia de vita probatur a Scoto, quia ut color percipiat, indiget lumine ex dictis q.4.4.2. similiter potentia debet esse illuminata, ut si obiectum superponeretur oculo, jam obumbraret tam oculus, quam obiectum, ergo impeditur visus, de lumine autem non est tam clarum, an necellarium sit medium, quia non est esse, quod fulgor in tenebris vitiis, non immediate proprie pupillam existat, sed in aliqua tunica, inter quam, & pupillam mediet aliquis humor. De aliis sensibus, quod necellarium non indiget medio, sed si superponeretur organo, percipiuntur, patet inductione ex dictis, nam non in aure sentitur, ut patet de tinnitu, & fibilo intra organum ipsum; odor per evaporationem potest immediata uniri processibus mammilaribus, & lapore, & qualitatibus tangibilibus res est clara, que omnia in locis declaravimus.

Sed præcipue ostenditur evertendo fundamenta Thomistarum; nam primò probant hanc proportionem esse universali veram, eo quia sensibile possum supra sensum impedit sentiations, quia inter species, & sensum, ut bat sensum, non falvat experientiam. Prob. primò de luce, quae non est ex sua ratione formalis cauflativa calor, ut ostendit dicitur, de Cœlo n.239. & 240. Tum quia hoc etiam admisit, non falvat experientiam de albedine, nam reflexio illa lucis facta in albedine nequit tam intensum calorem producere, quia intensus fit frigus productus a nive in hyeme, & tamen adhuc albedo est diffugativa vitiis, tum non rationes calor, sed ex seipso albedo est diffugativa vitiis, tum